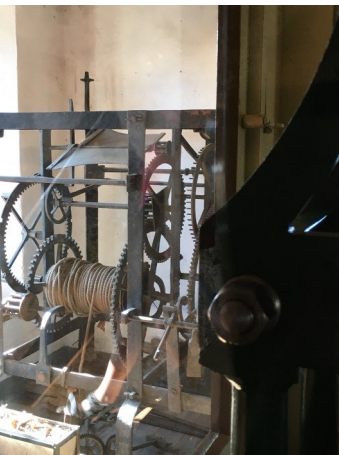
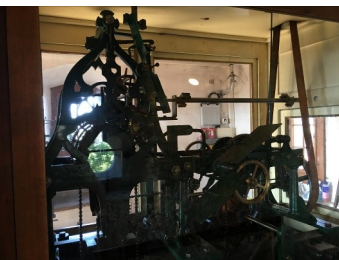




Een historisch torenuurwerk bestaat naast de herkenbare wijzerplaten uit een installatie die de werking ervan garandeert. Vandaag worden wijzerplaten steeds vaker elektrisch aangedreven met een motor. Veelal is de originele mechanische installatie echter nog aanwezig op een stoffige, vochtige torenzolder, al dan niet ondergebracht in een kast. Soms is het systeem nog verbonden met een moederklok (staande klok) in de sacristie. Bij het plaatsen van gsm-masten wordt helaas snel de beslissing genomen ze te verwijderen wegens plaatsgebrek. Ze zijn echter uiterst waardevol en verdienen het om in situ bewaard te blijven.



Controleer wijzerplaten op een veilige manier of laat het over aan Monumentenwacht of specialisten.



Bescherm het mechanisme tegen stof en vuil en smeer een werkende installatie regelmatig.

WAT DOEN?

Wijzerplaten

- controleer de wijzerplaten van buitenaf met een verrekijker op haperingen, loshangende onderdelen en verschaald schilderwerk;
- laat losse onderdelen herbevestigen;
- als de verflaag loskomt dient de wijzerplaat behandeld te worden om verdere roestvorming te voorkomen.

Mechanische installatie

- houd de omgeving waarin de mechanische uurwerkinstallatie is opgesteld proper en houd vogels buiten;
- zorg ervoor dat ladders, trappen en vloeren van en naar de uurwerkzolder in goede staat zijn en vrij van vuil;
- laat de uurwerkinstallatie op zijn originele plaats staan en houd de kast waarin deze zich veelal bevindt gesloten. Indien het toch nodig blijkt de installatie te verplaatsen, laat het dan over aan een gespecialiseerde uurwerkmaker. Een hardhandige aanpak kan beschadigingen veroorzaken;
- reinig de uurwerkinstallatie enkel droog en met zachte borstels en/of stofzuiger of laat ze reinigen door een specialist. Gebruik geen onderhoudsproducten of 'koperpoets'. Indien de producten niet grondig nagereinigd worden, is er risico op corrosie. Bovendien nemen 'abrasieve' of 'schurende' onderhoudsproducten metaal weg.

Controleer en smeer mechanische installaties in werking

- als de uurwerkinstallatie in gebruik is, smeer dan geregeld de bewegende delen om te voorkomen dat 2 metalen onderdelen over elkaar schuren. Controleer visueel op gebreken, zoals losse onderdelen, roestvorming op blank staal...
- kies een geschikt smeermiddel op basis van kwaliteit, viscositeit, houdbaarheid, geen verzuring... en meng niet met andere smeermiddelen. Verschillende producten kunnen elkaars eigenschappen nadelig beïnvloeden. Vermijd smeermiddelen op basis van siliconen of teflon. Wapenolie of zuurvrije vaseline kunnen beschermen tegen roest, maar zijn evenmin duurzaam als smeermiddel;
- verwijder overtollig vet of olie meteen met een doek;
- houd een checklist bij om geen smeerpunten te vergeten en om te weten wanneer gesmeerd is of gesmeerd moet worden.

WELKE ELEMENTEN?

De wijzerplaat en de volledige (mechanische) uurwerkinstallatie.

WANNEER / HOE VAAK?

Doorgaans is het voldoende om de functionerende onderdelen 1x per jaar goed te smeren en te controleren. Onder bepaalde omstandigheden (stoffige zolders...) kan het voor werkende installaties nodig zijn om meermaals per jaar te smeren.



Kwikklok

WIE?

In eigen beheer:

- zorg voor een stofvrije omgeving waarin dieren geen toegang hebben;
- maak de uurwerkzolder veilig bereikbaar.

Gespecialiseerde firma:

Schakel een gespecialiseerde uurwerkmaker in voor controle- en smerbeurten. Verschillende firma's kunnen werken met een onderhoudscontract waarbij nazicht, smeren en eventueel beperkte herstellingen inbegrepen zijn.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- vervuiling in de smeermiddelen omwille van hun schurende werking;
- om onderdelen van de wijzerplaten, het uurwerkmechanisme of overbrengingen te verwijderen. Elk onderdeel draagt bij tot de werking van het uurwerk;
- metaal-wegnemende en agressieve onderhoudsproducten.

Let op:

- dat uw specialist ervaring heeft met het onderhoud en herstel van historische (toren)uurwerken. Ingrepen van amateur-uurwerkmakers kunnen onherroepelijke schade teweeg brengen;
- staande klokken in de toren of sacristie. Misschien is het een moederklok die het torenuurwerk aanstuurt...
- sommige slingers van staande of hangende moederklokken bevatten kwik. Wees voorzichtig met het verplaatsen of demonteren van zulke slingers en houd de kwikkolom rechtop.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht:

- [Onderhoud van ijzerwerk](#)

Wet- en regelgeving:

Is uw object beschermd als monument of maakt het deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht, vraag dan advies bij het agentschap Onroerend Erfgoed of uw gemeente. Verschillende werken zijn vergunningsplichtig of vallen onder de meldingsplicht.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be


monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies